

دانشگاه گوارزی و منابع طبیعی

نشریه کارآفرینی در کشاورزی
جلد اول، شماره سوم، پاییز ۱۳۹۳
<http://jead.gau.ac.ir>

قابلیت صندوق‌های اعتبارات خرد زنان روستایی در توسعه کارآفرینی و

کسب و کارهای کوچک

زهرا نامجویان شیرازی*

کارشناس ارشد ترویج و آموزش کشاورزی

تاریخ دریافت: ۱۳۹۳/۸/۲؛ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۳/۱۲/۱۳

چکیده

روند توسعه اقتصادی یک کشور از طریق منابع انسانی آن تأمین می‌شود. با توجه به این‌که زنان نیمی از منابع انسانی به‌شمار می‌آیند، موضوع و هدف هر نوع توسعه‌ای بوده و عامل پیشبرد اهداف توسعه اقتصادی-اجتماعی هستند. لذا امروزه مشارکت زنان از جمله ابزارهای اساسی توسعه است. یکی از اصلی‌ترین زمینه‌های مشارکت زنان در جامعه روستایی ایجاد کسب و کارهای کوچک و ورود به کارآفرینی یا خوداشتغالی است. صندوق‌های اعتبارات خرد نقش بسزایی در تحقق این موضوع دارند. نظام اعتبارات خرد از جمله راهکارهای مطرح شده طی چند دهه اخیر با هدف تسریع فرآیند سرمایه‌گذاری و تقویت بنیاد مالی و پس‌انداز در مناطق روستایی و نهایتاً توانمندسازی زنان روستایی بوده است. در این مقاله به نقش بی‌بدیل صندوق‌ها در تأمین منابع مالی برای توسعه کسب و کارهای کوچک و تحقق کارآفرینی در جوامع روستایی تأکید و اشاره گردیده که تشکیل صندوق‌های اعتبارات خرد زنان روستایی باعث افزایش دسترسی زنان روستایی به منابع اعتبارات گردیده و مشارکت اجتماعی، اعتماد به نفس و قدرت تصمیم‌گیری آن‌ها را افزایش داده است. همچنین در راستای رفع مشکلات ناشی از عدم ثبت قانونی این صندوق‌ها، تشکیل و راه‌اندازی صندوق‌های حمایت از توسعه فعالیت‌های کشاورزی زنان روستایی با ثبت قانونی و اساسنامه و آیین‌نامه‌های مدون گامی مثبت در جهت دسترسی زنان عضو صندوق‌های اعتبارات خرد به منابع اعتباری و تسهیلات

*مسئول مکاتبه: z_namjouyan@yahoo.com

برداشته شده است. علاوه بر پس اندازهای زنان روستایی، ۴۹ درصد از تسهیلات پرداختی به آنان به وسیله صندوق‌های حمایت از فعالیت‌های کشاورزی زنان روستایی انجام می‌شود.

واژه‌های کلیدی: اعتبارات خرد، زنان روستایی، کسب و کارهای کوچک، کارآفرینی

مقدمه

عصر حاضر، عصر تغییر و سرعت است. تغییرات سریع محیطی، رشد سریع جمعیت و افزایش نرخ بیکاری از جمله چالش‌های موجود است. گام نخست در زمینه حل مشکلات، ایجاد جوی خلاق و کارآفرین است. در نتیجه تحولات ساختاری محیط فعالیت‌های اقتصادی، توجه به مفاهیم کارآفرینی و راه‌اندازی کسب و کارهای کوچک، مورد استقبال متخصصان رشته‌های مختلف علمی نظیر اقتصاد، روان‌شناسی، جامعه‌شناسی و مدیریت قرار گرفته است (سعیدی مهرآباد و مهتدی، ۲۰۰۹).

یکی از شاخص‌های نوسازی اقتصاد ملی و توسعه اجتماعی، مشارکت زنان و نحوه ایفای نقش آنان در ساختارهای اقتصادی است. متأسفانه هنوز در جوامع مختلف، به دلایل گوناگون فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی تعادل مطلوب و قابل قبولی در امر مشارکت عادلانه زنان در جهت توسعه و بروز خلاقیت‌ها و استعدادهای آنان برقرار نشده است (امین‌پور، ۲۰۰۳؛ فرهادی، ۲۰۰۲). بررسی‌های انجام شده طی چند دهه گذشته نشان می‌دهد که زنان از امکانات لازم برای توانمندی و کاهش فقر برخوردار نیستند زیرا وجود موانع و محدودیت‌های فراوان بر سر راه تغییر و تحول پایگاه اقتصادی و اجتماعی زنان، هر گونه تلاشی را برای از بین بردن فقر آنان با مشکل مواجه ساخته است (خداوردی لو و بریمانی، ۲۰۱۰). در ایران بنا به عقیده بسیاری از صاحب‌نظران، یکی از راه‌های پیشرفت، توجه به کارآفرینی به‌طور عام و توسعه کارآفرینی در روستاها به‌طور خاص می‌باشد (خسروی‌پور و صفاری، ۲۰۱۱) و از این منظر مناطق روستایی با توجه به نیروی انسانی و منابع در دسترس می‌تواند به‌عنوان مهم‌ترین مرجع تولید افراد کارآفرین باشد (همان منبع).

نگرش‌های فرهنگی رایج در کشورها عامل اصلی کناره‌گیری زنان از فعالیت‌های اجتماعی-اقتصادی شده است. لذا هنوز در بین زنان این احساس باقی‌مانده که آنان دارای موقعیت اجتماعی و اقتصادی درجه دوم هستند (غلامی، ۲۰۰۲). تغییر دیدگاه فرهنگی نسبت به اشتغال زنان می‌تواند مشارکت زنان را در جامعه تقویت کند (حسینی، ۲۰۰۲). رسیدن به توسعه برابر و پایدار در جامعه

بدون در نظر داشتن زنان روستایی کشور، امری دست نیافتنی خواهد بود. امروزه کشورهای مختلفی از جمله ایران برای بهبود شرایط زنان اعم از شهری و روستایی، راهبردهای گوناگونی را به اجرا درآورده‌اند (ملاشاهی، ۲۰۱۲). توانمندسازی زنان یکی از این راهبردها است که تنها به مفهوم بهره‌مندی زنان از مزایا و نتایج برنامه‌های توسعه نیست، بلکه مستلزم مشارکت فعلی آنان در اجرای برنامه‌ها و طرح‌های توسعه است (طالب و نجفی‌اصل، ۲۰۰۸). از جمله برنامه‌هایی که برای توسعه زنان در نظر گرفته شده است، تخصیص اعتبارات خرد به‌ویژه در جوامع روستایی می‌باشد. اعتبارات خرد به‌عنوان یک گزینه می‌تواند سرمایه لازم را برای زنان ایجاد کند و همچنین عاملی برای حمایت از واحدهای کوچک بهره‌برداری، ایجاد فرصت‌های شغلی برای نیروی کار عظیم موجود در روستاها، جلوگیری از مهاجرت روستاییان و نهایتاً تعمیم عدالت اجتماعی باشد (ملاشاهی، ۲۰۱۲).

اعتبارات خرد و کارآفرینی زنان در جامعه: اعتبارات خرد در کاهش فقر، به‌ویژه به دو دلیل اهمیت دارند، یکی آنکه معمولاً اعتبارات بانکی به‌خصوص در کشورهای در حال توسعه به دلایل مختلف نصیب افراد فقیر نمی‌شود، و دیگر آن‌که عواملی مثل وجود قدرت‌های انحصاری و یا بالا بودن نرخ بهره باعث شده است که منابع مالی غیررسمی نیز نتوانند اعتبارات لازم را در اختیار قشر فقیر جامعه قرار دهند (طالب و نجفی‌اصل، ۲۰۰۸). نظام اعتبارات خرد یکی از راهکارهای مطرح شده در دو دهه اخیر به‌منظور تسریع فرآیند سرمایه‌گذاری و تقویت بنیادهای مالی و پس‌انداز در مناطق روستایی و نهایتاً توانمندسازی جوامع روستایی و فقرزدایی از طریق ارتقا بهره‌وری با تأکید بر به‌کارگیری اعتبارات خرد بوده است (ماتیسون، ۲۰۰۳). منظور از اعتبارات خرد عمدتاً اعتبارات کوچک و وام‌هایی است که از نظر مبلغ کم بوده و بدون دریافت وثیقه از طرف یک مؤسسه مالی به اقشار کم درآمد پرداخت می‌گردد. در خصوص مبلغ این اعتبارات بحث‌های مختلفی وجود دارد. در برخی از موارد به وام‌هایی با مبلغ کمتر از ۱۰۰ دلار و در بعضی موارد به وام‌های چند هزار دلاری نیز اعتبار خرد اطلاق می‌گردد. به‌نظر می‌رسد که این قبیل اعتبارات برای دو هدف عمده پرداخت می‌گردد. در مواردی که هدف، مبارزه با فقر و حمایت از اقشار آسیب‌پذیر جامعه به‌ویژه روستائیان است، مقدار آن اندک ولی در مواردی که کمک برای ایجاد شغل و حرفه و ایجاد فرصت شغلی در جوامع روستایی و شهری است، مبلغ آن افزایش می‌یابد.

در بررسی عوامل و علل محدودیت دسترسی زنان به اعتبار از منابع رسمی می‌توان به موارد ذیل اشاره کرد:

- هزینه‌های معاملاتی
- تداخل ساعات کار بانک‌ها با وظائف خانه‌داری زنان
- نیاز به ضمانت
- قوانین و مقررات پیچیده بانکی
- محدودیت‌های اجتماعی و فرهنگی (شرکت مادر تخصصی صندوق حمایت از توسعه سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی، ۲۰۱۵).

تأثیر اعتبارات خرد در حل مشکلات مالی زنان روستایی نشان داده که آن‌ها نه تنها توانسته‌اند بدهی و مخاطراتی همچون درمان بیماری‌ها را از سر بگذرانند، بلکه عده‌ای با اعتبارات خرد به کارآفرینی نیز روی آورده‌اند و از این رهگذر، در کسب درآمد برای خانواده خود مؤثر واقع شده‌اند (پینجا، ۲۰۰۸؛ ادنل، ۲۰۰۹؛ ماتیسون، ۲۰۰۳). اعتبارات خرد در توانمندسازی زنان فقیر عاملی مهم تلقی می‌شود و عقیده بر این است که زنان، چه در سطح خرد و خانواده و چه در سطح کلان عناصر مهم تغییر در راستای توانمندی اقتصادی و اجتماعی به‌شمار می‌روند (طالب و نجفی اصل، ۲۰۰۸). نظریه توانمندسازی برای زنان روستایی ایران با راهبرد اعتبارات خرد و با ایجاد و تشکیل تعاونی‌های خود اشتغال محلی زنان، صندوق‌های تأمین اعتبار و آموزش و ترویج جهت تغییر فرهنگ قابل پیاده کردن است. اعطای تسهیلات اعتبارات خرد موجب توانمندسازی زنان عضو نسبت به زنان غیر عضو از طریق افزایش درآمد و اعتماد به نفس در نواحی روستایی و دهستان لکستان شهرستان سلماس گردید. همچنین در بالا بردن میزان مشارکت و افزایش میزان کارایی زنان، تغییر نگرش مردان نسبت به توانایی زنان و بعضاً تشویق آن‌ها از طریق کمک تأثیرگذار بوده است. نتایج تحقیقات انجام شده در خصوص تأثیر صندوق‌های اعتبارات خرد بر توانمندی زنان روستایی نشان داد که بین زنان عضو و غیر عضو صندوق اعتبارات خرد از لحاظ توانمندی اقتصادی، اجتماعی و خانوادگی تفاوت معنی‌داری وجود دارد. همچنین اعضای صندوق‌های اعتبارات خرد با داشتن درآمد و پس انداز مستقل، دسترسی به منابع و تسهیلات، قدرت باز پرداخت وام و ... از زنان غیرعضو که اکثراً دسترسی به تسهیلات (اعم از بانکی و غیربانکی) و نیز پس‌انداز و درآمدی ندارند، توانمندتر بوده‌اند. از طرفی توانمندسازی خانوادگی در زنان عضو صندوق اعتبارات خرد با داشتن قدرت تصمیم‌گیری بیشتر در مورد مسائل

مختلفی همچون تحصیل، اشتغال، ازدواج و ... نسبت به زنان غیرعضو بالاتر بوده است (بریمانی و همکاران، ۲۰۱۳). شایان ذکر است که صندوق اعتبارات خرد زنان روستایی در ابعاد مختلف اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و بهداشتی در زندگی زنان روستایی تأثیر مثبت داشته‌اند. چالش‌های پیش روی زنان کارآفرین در نیجریه نشان داده است که زنان کارآفرین از فرصت‌های برابر با مردان همتای خود برخوردار نیستند (لینکن، ۲۰۱۲). لذا برای توانمندسازی زنان دو رهیافت عمده کارآفرینی و حمایتی ارائه شده است:

- رهیافت کارآفرینی: در این رهیافت، دسترسی به اعتبار برای زنان دارای توان کارآفرینی امکان‌پذیر می‌شود. ایجاد اشتغال برای خود یا فرصت‌های شغلی برای دیگران و نیز درآمدزایی از اهداف این رهیافت است.

- رهیافت حمایتی: در این رهیافت، که سازمان ملل مطرح کرده است، دسترسی به اعتبار لزوماً به معنای کار مولد نیست و امکان دسترسی زنان به اعتبار با هدف کاهش فقر و تأمین حداقل‌ها در حدی فراهم می‌شود که زنان فقیر توان بازپرداخت آن را داشته باشند (دیپیم و وهابی، ۲۰۰۱).

اثرات اعطاء وام به زنان روستایی، شامل رفاه، کارآیی، برابری و توانمندی می‌باشد (خانی، ۲۰۰۳). شبکه خرد وام‌دهی می‌تواند به افزایش توانمندی‌های روانی و اجتماعی زنان عضو نسبت به زنان غیر عضو کمک نماید. دسترسی زنان به اعتبارات، منجر به افزایش سطح درآمد آنان، دسترسی به شبکه‌های اطلاعات و بازار، ارتقاء جایگاه زنان در مشارکت اقتصادی خانواده، افزایش مشارکت آن‌ها در تصمیم‌گیری در مورد هزینه‌های خانوار و بهبود دیدگاه عمومی زنان در مورد نقش زن در خانواده و جامعه می‌گردد (رحمانی، ۲۰۰۸) و به‌این ترتیب مشارکت آن‌ها در تصمیم‌گیری در نهادهای اجتماعی-سیاسی و حتی در خانواده ارتباط مستقیمی با مشارکت آنان در امور اقتصادی دارد (مایوکس، ۱۹۹۷). کمبود سرمایه و نبود مهارت‌های کارآفرینی در نتیجه عدم آموزش‌های مرتبط از جمله موانع اساسی توسعه کارآفرینی محسوب می‌شود (کرن و میر، ۲۰۰۶). تجربه بسیاری از کشورها نشان می‌دهد کارآفرینی یکی از اثرگذارترین راه‌حل‌ها برای کاهش سطح بیکاری است به‌طوری که اشتغال کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه با کمک مقوله کارآفرینی، حیات دوباره‌ای می‌یابد و این موضوع باعث شده است کشورهای گوناگون به مقوله کارآفرینی توجه خاصی مبذول نمایند. در جامعه روستایی نیز کارآفرینی می‌تواند برطرف کننده بسیاری از چالش‌ها باشد. با عنایت به نقش زنان در توسعه، تقویت کارآفرینی آنان راهکاری مؤثر در تحقق توسعه پایدار به‌شمار می‌رود. از این رو با

افزایش فرصت‌های شغلی و ارتقا مهارت‌های زنان در حوزه کارآفرینی می‌توان نقش آنان را در اقتصاد جامعه روستایی از طریق ایجاد کسب و کارهای کوچک تقویت نمود. این مهم نیازمند داشتن مهارت‌های کارآفرینی توسط این قشر از جامعه است.

مهارت‌های کارآفرینی زنان روستایی در ایجاد کسب و کارهای کوچک: کارآفرینان نیازمند مهارت‌های فراوانی هستند. عوامل حیاتی در ارتقای توانایی‌های کارآفرینان کسب و کارهای کوچک شامل توانایی اشاعه تجارب و فرصت‌ها، توانایی تشخیص اشتباهات، دسترسی به منابع و جذب اعضای بیرونی به‌عنوان بخشی از تیم کارآفرینانه می‌باشد. واژه‌های کارآفرین و صاحب کسب و کارهای کوچک به‌علت نزدیکی زیاد به هم، گاهی به‌جای یکدیگر به‌کار گرفته می‌شوند (مقیم‌ی و احمدپورداریانی، ۲۰۰۹).

کسب و کارهای مستقل که توسط کارآفرینان بنیان‌گذاری می‌شود، مهم‌ترین نوع کارآفرینی مورد بحث در ادبیات مرسوم کارآفرینی است. ویژگی آن‌ها، مدیریت-مالک، سادگی فعالیت‌های اجرایی و حجم کوچک و نوپا بودن کسب و کار است. در این شرایط کارآفرینی به معنای ایجاد ساختاری ملموس برای کسب و کار است. صاحبان کسب و کارهای کوچک، این کار را از طریق ترکیب عوامل تولید به‌طوری که ارزش افزوده به‌دنبال داشته باشد انجام می‌دهند (همان منبع).

چالش اصلی توسعه کسب و کارهای کوچک شامل کمبود نقدینگی و وجود رقابت از جانب رقبای بزرگ‌تر و قوی‌تر بوده و مشکلات متداول آن‌ها شامل کمبود سرمایه، توانایی اجرای ناکافی امور کنترل‌های ضعیف می‌شوند. کسب و کارهای کوچک، نقطه آغازین حرکت کارآفرینان می‌باشند و غالباً نوآوری‌ها در آن شکل می‌گیرند زیرا شرایط فرآیندی حاکم، بستر مناسبی را برای تبادل اطلاعات و تجزیه و تحلیل آن‌ها فراهم می‌آورد. لذا انعطاف‌پذیری کسب و کارهای کوچک علاوه بر این که عامل اساسی در شکل‌گیری نوآوری‌ها است، این توانمندی را به آن‌ها می‌دهد که در شرایط مختلف بازار، فرصت‌ها را غنیمت شمرند (میلر، ۲۰۰۸). اعتبارات خرد به‌عنوان یک گزینه می‌تواند سرمایه لازم را برای زنان روستایی فراهم نماید. با عنایت به این موضوع، صندوق‌های اعتبارات خرد توسط دکتر یونس مطرح و برای اولین بار در بنگلادش راه‌اندازی شد. متعاقب آن، با توجه به اثرگذاری مطلوب این صندوق‌ها در تأمین سرمایه مالی زنان روستایی برای ایجاد کسب و کارهای کوچک در سایر مناطق روستایی، در جوامع روستایی ایران نیز این صندوق‌ها شکل گرفتند. در ادامه فرآیند تشکیل صندوق اعتبارات خرد بیان می‌شود.

فرآیند ایجاد صندوق اعتبارات خرد و اثرات آن: فرآیند تشکیل صندوق اعتبارات خرد از ابتدا با رویکرد جلب مشارکت زنان در امر برنامه‌ریزی و توانمندسازی آنان همراه است. در این صندوق‌ها هدف آن است تا با بهره‌گیری از فرهنگ همیاری و کمک به هم‌نوع که در روستاها وجود دارد و نهادینه کردن فرهنگ پس‌انداز و به کارگیری آن در فعالیتهای اقتصادی، زمینه مساعدتری برای انجام فعالیتهای اقتصادی زنان از طریق ایجاد سرمایه فراهم شود. ضمانت زنجیره‌ای در بین زنان روستایی، فرصتی است برای افزایش سرمایه اجتماعی و تقویت اعتماد متقابل بین آنان. اگر چه به‌طور معمول فعالیتهای اقتصادی-اجتماعی زنان قابل تفکیک نیست ولی در گیر شدن در یک فعالیت مستقل اقتصادی با ساز و کارهای رسمی و تعریف شده، موجب افزایش اعتماد به نفس در اعضا می‌شود و این باور را در آنها تقویت می‌کند که ریسک‌پذیر باشند و از ورود به فعالیتهای جدید نهراسند (دفتر امور زنان روستایی و عشایری وزارت جهاد کشاورزی، ۲۰۱۴).

با توجه به این که صندوق‌های اعتبارات خرد در ایران برای زنان فقیری که امکان استفاده از سایر منابع را ندارند طراحی شده است، بنابراین وام‌های پرداختی عمدتاً وام تولیدی است که برای راه‌اندازی یا گسترش فعالیت اقتصادی متناسب با شرایط زندگی آنها صرف می‌شود. با توجه به ضعف مالی زنان و ناچیز بودن آورده دولتی، این وام در سال‌های اولیه تشکیل صندوق اندک است. زنان روستایی با استفاده از این وام به خرید چند راس دام، تعداد محدودی کندو، اجاره زمین برای کشت و کار یا خرید پیاز گیاهان با ارزش مانند زعفران یا سایر بذور اقدام می‌کنند و از این طریق با گسترش دادن فعالیتهای موجود تا حدودی به اقتصاد خانواده کمک می‌نمایند. از آن‌جا که وام‌های خرد عموماً صرف کارهایی می‌شود که بازده آنها سریع و زود هنگام است، زنان تأثیر آن را در بهبود زندگی خود، هر چند اندک، احساس می‌کنند. به دلیل اندک بودن وام در بعضی از مناطق، آنها به‌طور گروهی وام می‌گیرند تا بتوانند به‌طور مشترک فعالیت نمایند. از طرفی بررسی تعداد و مبالغ وام‌های پرداختی توسط صندوق‌های خرد نشان می‌دهد که این صندوق‌ها با به‌کارگیری ساز و کار مشارکتی و بدون کمترین هزینه حجم بالایی از کار را از دوش مؤسسات رسمی مثل بانک‌ها برداشته‌اند و در کنار تأمین سرمایه از محل پس‌اندازهای ناچیز به پس‌انداز ملی و افزایش بهره‌وری کمک نموده‌اند. نکته حایز اهمیت آن است که بازپرداخت وام‌ها در این صندوق‌ها همیشه صددرصد بوده است و این یکی از نکات بسیار مؤثر در موفقیت این صندوق‌ها به‌شمار می‌رود (همان منبع). با توجه به موارد فوق‌الذکر، اثرات تشکیل صندوق‌های اعتبارات خرد عبارتند از:

- افزایش سطح درآمد زنان روستایی
- افزایش دستیابی زنان و دختران روستایی کم درآمد به تسهیلات مالی
- ایجاد زمینه‌های لازم برای توسعه مشاغل خانگی
- ترویج فرهنگ پس‌انداز در بین زنان روستایی
- تقویت مشارکت زنان روستایی در فعالیتهای اجتماعی و اقتصادی
- افزایش حس اعتماد به نفس
- ظرفیت‌سازی جهت اجرای سایر فعالیتهای جمعی و گروهی
- بهبود شرایط و محیط کار زنان روستایی
- پرداخت وام در راستای فعالیتهای کشاورزی و تولیدی (دفتر امور زنان روستایی و عشایری وزارت جهاد کشاورزی، ۲۰۱۴).

صندوق‌های اعتبارات خرد زنان روستایی تاکنون علی‌رغم تنگناهای موجود از موفقیت‌های چشم‌گیری برخوردار بوده است. صندوق‌ها اگر چه تشکل مؤثری از زنان را به وجود آورده ولی به دلیل عدم ثبت قانونی قادر به ایجاد ارتباط با منابع رسمی تأمین مالی مثل بانک‌ها نیستند و از مزایای طرح‌ها و پروژه‌های حمایتی نظام در مورد زنان بی‌بهره مانده‌اند. از طرفی با توجه به تجربیات گذشته، ثبت قانونی این صندوق‌ها در قالب شرکت‌های تعاونی و یا سهامی به دلیل ضعف بنیه مالی و اعمال قوانین و مقررات قانونی منجر به تحمیل هزینه‌های اضافی بر آن‌ها و دور شدن از اهداف خود که همانا خودتکائی و خودباوری هست خواهد گردید. لذا جهت حل مشکل موجود و فراهم کردن زمینه‌های رشد و تقویت این صندوق‌ها و در نهایت پایداری آن‌ها به‌عنوان یک مؤسسه مالی واسطه‌ای باید مکانیسمی طراحی می‌شد که ضمن حفظ ویژگی‌های عمده صندوق‌های اعتبارات خرد شامل غیررسمی بودن، پس‌انداز محور بودن، مشارکت جمعی در تصمیم‌گیری‌ها و... قابلیت ارتباط با منابع مالی رسمی جهت دسترسی به منابع مالی بیشتر فراهم گردد. با توجه به قانون تشکیل صندوق‌های حمایت از توسعه سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی و ایجاد صندوق‌های غیردولتی در سطح ملی، منطقه‌ای و محصولی تصمیم گرفته شد صندوق غیردولتی زنان شهرستان به صورت قانونی و با مشارکت اعضای صندوق‌های اعتبارات خرد زنان به وجود آید. بر همین اساس در سال ۱۳۸۹ و ۱۳۹۰ صندوق‌های زنان شهرستان به‌عنوان پایلوت در ۱۰ شهرستان در سطح کشور با عنوان "صندوق‌های

حمایت از توسعه فعالیت‌های کشاورزی زنان روستایی شهرستان" تشکیل گردید. اهداف تشکیل صندوق‌های حمایت از توسعه فعالیت‌های کشاورزی زنان روستایی عبارتند از:

- تشکیل صندوق غیردولتی از زنان روستایی به صورت قانونی و رسمی
- تأمین ۴۹ درصد منابع مالی سهم دولت در تشکیل سرمایه صندوق شهرستان
- تقویت سرمایه صندوق‌های خرد و در نتیجه دستیابی اعضای آنها به منابع مالی بیشتر و گسترش فعالیت آنها در جهت ایجاد اشتغال پایدار
- فراهم شدن زمینه مشارکت زنان روستایی در سطوح بالاتر مدیریت و تصمیم‌گیری
- نظارت بر عملکرد و فعالیت صندوق‌های اعتبارات خرد توسط صندوق شهرستانی و در نتیجه کاهش نقش دولت در فعالیت صندوق‌ها
- فراهم کردن امکان آموزش صندوق‌های خرد در مورد انجام فعالیت‌های مالی نظیر طرح‌نویسی، ثبت دفاتر مالی، محاسبه نرخ بهره، نحوه پرداخت وام و غیره بر اساس اصول علمی و بانکی در جهت خودکفائی عملیاتی و مالی صندوق‌ها و در نتیجه پایداری آنها
- توانایی تشکیل صندوق‌های اعتبارات خرد جدید در روستاهای مستعد و حایز شرایط شهرستان (ها)

- فراهم کردن امکان آموزش اعضای صندوق‌های اعتبارات خرد به منظور افزایش آگاهی و مهارت آنها در اجرای فعالیت‌های کسب و کار
- ایجاد انگیزه در اعضای صندوق‌های اعتبارات خرد جهت افزایش مبلغ پس‌انداز و در نتیجه افزایش سرمایه صندوق خرد
- فراهم کردن امکان تضمین صندوق‌های خرد نزد منابع رسمی مالی نظیر بانک‌ها جهت استفاده از منابع بانکی
- فراهم کردن حمایت و پشتیبانی نهادها و ارگان‌های سیاسی، اجتماعی و اقتصادی شهرستان نظیر فرمانداری از صندوق‌های اعتبارات خرد (شرکت مادر تخصصی صندوق حمایت از توسعه سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی، ۲۰۱۵).

نحوه تشکیل صندوق حمایت از توسعه فعالیت‌های کشاورزی زنان روستایی (صندوق شهرستان):
صندوق‌های اعتبارات خرد حایز شرایط و داوطلب مجموع سرمایه خود را به‌عنوان سهام به صندوق شهرستان که با توجه به اساسنامه نمونه صندوق حمایت از توسعه سرمایه‌گذاری تشکیل گردیده منتقل

می‌کنند. کلیه اعضای صندوق‌های خرد به‌عنوان سهام‌دار صندوق شهرستان وارد می‌شوند. از هر صندوق اعتباری خرد دو نفر به‌عنوان نماینده و وکیل اعضای خود به‌عنوان هیأت مؤسس صندوق شهرستان فعالیت ثبت قانونی صندوق شهرستان را پیگیری می‌کنند. پس از تشکیل و ثبت قانونی صندوق شهرستان، اقدامات لازم جهت تأمین ۴۹ درصد سهم دولت از سوی شرکت مادر تخصصی صندوق حمایت از توسعه سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی به‌عمل می‌آید و در نتیجه صندوق شهرستان با سرمایه‌ای حدوداً دو برابر مجموع سرمایه صندوق‌های اعتبارات خرد تشکیل می‌گردد. صندوق‌های اعتبارات خرد به فعالیت معمول خود به‌ویژه پس‌انداز ادامه می‌دهند. صندوق شهرستان با توجه به میزان سرمایه هر صندوق اعتباری خرد و طرح‌های پیشنهادی آن‌ها، مبلغی بین ۱/۷ تا ۱/۹ برابر سرمایه صندوق خرد به آن وام می‌دهند. صندوق خرد با توجه به اساس‌نامه و مقررات خود، خرده‌فروشی وام را انجام داده و به هر عضو خود براساس تصمیم خود وام پرداخت می‌نماید. مجمع عمومی صندوق شهرستان توسط نمایندگان و وکلای صندوق‌های خرد تشکیل می‌گردد (شرکت مادر تخصصی صندوق حمایت از توسعه سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی، ۲۰۱۵).

مراحل تشکیل صندوق‌های حمایت از توسعه فعالیت‌های کشاورزی زنان روستایی (صندوق شهرستان):

۱- انتخاب صندوق‌های حایز شرایط

برای تشکیل صندوق شهرستان، صندوق‌های اعتبارات خرد روستایی که شرایط ذیل را داشته باشند انتخاب می‌شوند:

- حداقل یک‌سال از تاریخ تشکیل آن‌ها (اولین فعالیت پس‌اندازی گروهی) گذشته باشد.
- روند پس‌اندازهای اعضا به‌طور ماهانه به‌طور مستمر ادامه یافته باشد.
- وام‌های پرداختی صندوق‌ها به‌صورت ۱۰۰ درصد بازپرداخت شده باشد.
- صندوق خرد دارای دفاتر مالی قابل قبول باشد و کلیه عملیات مالی آن شفاف باشد.
- جلسات ماهانه و یا دو هفته یکبار اعضای صندوق به‌طور منظم برگزار شده باشد.
- به حد کافی وفاق بین اعضاء وجود داشته باشد و گروه، اختلافات خود را حل کرده باشند.
- تصمیمات گروه به‌طور جمعی اتخاذ شده باشد و اعضا در تصمیم‌گیری‌ها مشارکت فعال داشته باشند و از نخبه‌گرایی در تصمیم‌گیری‌ها پرهیز کرده باشند.

۲- انتخاب نمایندگان توسط هر صندوق

پس از آموزش اعضای صندوق‌های اعتبارات خرد، هر صندوقی که داوطلب حضور در صندوق شهرستان باشد دو نفر از اعضای خود را طی یک صورت‌جلسه با امضای همه اعضا به‌عنوان اعضای هیئت مؤسس معرفی می‌نمایند.

۳- جمع‌آوری سرمایه صندوق‌ها

صندوق‌های داوطلب بلافاصله وام‌دهی به اعضا را متوقف و نسبت به جمع‌آوری سرمایه صندوق به‌صورت وام در نزد اعضا می‌باشد اقدام می‌نمایند. بدیهی است هر صندوق با موافقت اعضا باید تلاش نماید تا تمام وام‌های پرداختی زودتر از موعد مقرر باز پرداخت شود تا هرچه سریع‌تر سرمایه انباشه هر صندوق نقد گردد.

۴- آموزش اعضای هیأت مؤسس

اعضای انتخابی هر صندوق و یا تعدادی از آنها به‌عنوان هیأت مؤسس تشکیل صندوق شهرستان تعیین می‌گردند. هیأت مؤسس در ارتباط با کارشناس مسئول شهرستان و یا نماینده سازمان مردم‌نهاد از آموزش‌های لازم برای تنظیم فرم‌های مربوطه و جمع‌آوری اطلاعات در مورد سرمایه‌های جمع‌آوری شده، تنظیم اساسنامه و پیگیری تصویب شرکت با هماهنگی شرکت مادر تخصصی برخوردار می‌گردند.

۵- پیگیری و تصویب صندوق شهرستان

هیأت مؤسس پس از تنظیم فرم‌های مربوطه و ارائه اطلاعات لازم به شرکت مادر تخصصی، موضوع تصویب شرکت (صندوق) شهرستان را به مرحله اجرا در می‌آورد.

۶- انتقال سرمایه‌های صندوق‌های اعتبارات خرد به صندوق شهرستان

کلیه اعضای صندوق‌های خرد به عضویت صندوق شهرستان در می‌آیند لیکن سرمایه هر صندوق به نام سهام صندوق خرد توسط دو نفر از اعضای صندوق‌ها که نمایندگی و وکالت بقیه اعضا را به‌عهده دارند به صندوق شهرستان منتقل می‌شود. کلیه عملیات مالی صندوق‌های اعتبارات خرد نزد صندوق شهرستان توسط این دو نفر نماینده هر صندوق انجام می‌شود. مجمع عمومی صندوق شهرستان نیز با شرکت نمایندگان هر صندوق خرد انجام می‌شود.

۷- پیگیری جهت تأمین ۴۹ درصدی سهم دولت در صندوق شهرستان

پس از تشکیل صندوق شهرستان و جمع شدن سرمایه صندوق‌های خرد، هیأت مؤسس و یا هیئت مدیره صندوق برای تأمین ۴۹ درصد سهم دولت از شرکت مادر تخصصی اقدام لازم را به عمل می‌آورند.

۸- معرفی نماینده دولت در هیأت مدیره صندوق شهرستان

از آن‌جا که برای حفظ و نظارت بر کاربرد منابع دولتی باید یک نماینده دولت در هیأت مدیره صندوق شهرستان حضور داشته باشد بهتر است مدیر شهرستان و یا کارشناس مسئول ترویج به‌عنوان نماینده دولت در صندوق شهرستان معرفی گردد.

۹- وام‌دهی صندوق شهرستان به صندوق‌های اعتبارات خرد روستایی

پس از تجمیع سرمایه صندوق‌های خرد و تأمین سهم دولت در صندوق شهرستان، وام‌دهی به صندوق‌های خرد شروع می‌گردد. هر صندوق خرد با توجه به طرح‌ها و پروژه‌هایی که به تصویب اعضای صندوق خرد و هیأت مدیره صندوق شهرستان رسیده باشد می‌تواند تا ۱/۹ برابر سرمایه خود از صندوق شهرستان وام دریافت نماید.

۱۰- خرده‌فروشی وام توسط صندوق اعتبارات خرد

وام واریز شده به حساب صندوق خرد با تصویب اعضا و هیأت مدیره هر صندوق خرد به سایر اعضای صندوق پرداخت می‌شود. میزان پرداختی به هر عضو با توافق اعضای صندوق خرد و یا نمایندگان آن‌ها انجام می‌شود و صندوق شهرستان بر آن نظارت عالی خواهد داشت.

۱۱- افزایش سرمایه صندوق شهرستان

از آن‌جا که سرمایه هر صندوق اعتبارات خرد به‌خاطر تجمیع پس‌اندازها و دریافت بهره‌های دریافتی به تدریج افزایش می‌یابد، صندوق شهرستان در مقاطع شش ماهه و یا یک‌ساله می‌تواند افزایش سرمایه خود را اعلام و به نسبت آن سهم شرکت مادر تخصصی را طلب نماید.

زهرا نامجویان شیرازی

جدول ۱- مشخصات صندوق‌های حمایت از توسعه فعالیت‌های کشاورزی زنان روستایی.

نام صندوق زنان شهرستان	تاریخ تشکیل	سرمایه اولیه (میلیون ریال)	سرمایه فعلی (میلیون ریال)	سهام خصوصی	سهام دولت	تعداد صندوق‌های خرد اولیه	تعداد صندوق‌های خرد فعلی	تعداد افراد حقیقی اولیه	تعداد افراد حقیقی فعلی
مرو دشت	۱۳۸۹/۷/۱۵	۱۴۰۰.۳۵	۵۲۷۶.۳۵	۲۳۴۹.۱۷	۲۲۵۷.۰۵	۱۴	۲۴	۶۰۵	۱۲۱۲
بندرعباس	۱۳۹۰/۲/۲۸	۱۱۱۱.۲۹	۳۴۹۷.۴۳	۱۳۲۳.۸۶	۱۲۷۱.۹۴	۱۲	۱۴	۴۷۴	۶۱۴
شیراز	۱۳۹۰/۳/۵	۱۱۴۶.۰۷	۳۹۵۵.۲۸	۶۶۱.۳۴	۶۳۵.۳۹	۷	۸	۴۳۷	۷۹۳
درمیان	۱۳۹۰/۴/۱۲	۸۲۶.۶۶۷	۲۰۲۹.۳۶	۱۰۳۵.۰۲	۹۹۴.۳۴	۸	۸	۳۷۷	۳۹۶
زابل	۱۳۹۰/۴/۲۲	۹۹۱.۶۶	۲۰۷۵.۶۰	۱۵۰۷.۷۹	۱۴۴۸.۶۵	۷	۸	۲۳۸	۳۴۱
سلماس	۱۳۹۰/۴/۲۸	۷۰۶.۳۷	۲۵۹۵.۸۰	۱۰۵۸.۵۶	۱۰۱۷.۰۴	۷	۱۰	۲۳۸	۴۳۶
ارومیه	۱۳۹۰/۴/۲۹	۱۰۶۶.۳۹	۴۶۰۶.۲۲	۱۶۵۴.۳۲	۱۵۸۹.۴۴	۸	۱۱	۶۴۰	۱۰۸۶
سرایان	۱۳۹۰/۷/۲۰	۹۱۵.۲۷	۲۹۵۶.۴۴	۲۰۱۷.۱۹	۱۹۳۸.۰۹	۷	۹	۱۷۶	۳۰۲
استهبان	۱۳۹۰/۹/۲۳	۹۹۲.۹۳	۳۲۴۳.۷۶	۲۶۹۰.۹۴	۲۵۸۵.۴۱	۱۸	۲۲	۵۲۱	۵۰۷
دشتستان	۱۳۹۰/۱۱/۲۵	۷۱۰.۶۲	۱۲۹۶.۷۳	۱۷۸۴.۱۷	۱۷۱۳.۲۶	۱۴	۱۶	۴۱۲	۴۵۶

منبع: (شرکت مادر تخصصی صندوق حمایت از توسعه سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی، ۲۰۱۵)

نحوه تعامل بین صندوق‌های اعتبارات خرد روستایی و صندوق حمایت از فعالیت‌های کشاورزی زنان روستایی (صندوق شهرستان): صندوق حمایت از فعالیت‌های کشاورزی زنان روستایی تشکیلی است قانونی که بر اساس ماده ۱۲ قانون تشکیل وزارت جهاد کشاورزی تأسیس می‌گردد. این ماده عنوان می‌کند: "وزارت جهاد کشاورزی موظف است در جهت حمایت از توسعه سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی، نسبت به تشکیل صندوق‌های حمایت از توسعه بخش کشاورزی با مشارکت تولیدکنندگان اقدام نماید".

صندوق دارای شخصیت حقوقی و استقلال اداری و مالی است و به‌صورت شرکت سهامی فعالیت می‌کند. در این صندوق حداکثر سهم دولت ۴۹ درصد است و به‌عنوان یک صندوق غیردولتی بر اساس قانون تجارت اداره می‌شود.

مهم‌ترین تعامل بین صندوق شهرستانی و صندوق‌های اعتبارات خرد؛ پرداخت تسهیلات است. صندوق شهرستان در شروع کار زمانی که اولین بار به صندوق‌های اعتبارات خرد تسهیلات پرداخت می‌کند باید به این نحو عمل نماید:

به هر صندوق اعتباری خرد به میزان $1/7$ تا $1/9$ برابر سرمایه آن از محل منابع داخلی صندوق حمایت شهرستان تسهیلات پرداخت می‌شود. نرخ این تسهیلات ۴ درصد در سال می‌باشد که در همان آغاز از مبلغ کسر می‌گردد. دوره باز پرداخت این تسهیلات ۱۱ ماه است که صندوق اعتبارات خرد با توجه به نوع طرح‌هایی که اعضای آن اجرا می‌کنند، همچنین با توجه به نوع باز پرداخت وام در صندوق خرد قبل از پیوستن به صندوق شهرستان و در تعامل و گفتگو با صندوق شهرستان؛ نحوه باز پرداخت وام را متقبل می‌گردد. به‌طور مثال ممکن است قسمتی از وام را به‌صورت قسطی و قسمتی را به‌صورت یک‌جا به صندوق شهرستان باز پرداخت نماید. در هر حال صندوق خرد باید به این اصل توجه نماید که صندوق شهرستان نیز متعلق به صندوق‌های اعتبارات خرد است و چنانچه وجه نقد در اختیار داشته باشد می‌تواند به همان صندوق اعتبارات خرد و یا سایر صندوق‌های خرد در مواقع ضرورت وام پرداخت نماید. به این دلیل صندوق‌های خرد باید با توجه به اصل حمایت از صندوق شهرستان و همچنین نیازهای مالی اعضای خود تلفیقی از باز پرداخت را با صندوق شهرستان تنظیم نماید (شرکت مادر تخصصی صندوق حمایت از توسعه سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی، ۲۰۱۵).

صندوق‌های اعتبارات خرد که از صندوق شهرستان وام دریافت کرده‌اند می‌توانند در طول سال و قبل از آن‌که وام قبلی خود را تسویه کرده باشند به شرط آن‌که اقساط معوقه نداشته باشند مجدداً از صندوق شهرستان درخواست وام نمایند و صندوق شهرستان در صورتی که وجهی در اختیار داشته باشد می‌تواند به این صندوق‌های خرد وام دوم و یا سوم پرداخت نماید. البته مبلغ این وام‌ها کم بوده و بسته به وجه موجود در صندوق شهرستان و اقساط باز پرداخت شده به آن است (همان منبع).

صندوق اعتبارات خرد با توجه به رویه‌های قبلی خود در پرداخت وام به اعضا و با اختیار و تصمیم خود؛ وام دریافتی از صندوق شهرستان را به اعضا خرده فروشی می‌نماید. با توجه به این‌که توزیع وام بین اعضا نباید بر اساس سرمایه و سهام اعضا باشد؛ توصیه می‌گردد که صندوق خرد با موافقت تمام اعضا؛ وام دریافتی را بر اساس اولویت‌ها و نیازها و طرح‌های ارایه شده اعضا پرداخت نماید (همان منبع).

نتیجه گیری

دسترسی به اعتبارات منجر به افزایش درآمد زنان روستایی، دسترسی به شبکه‌های اطلاعات بازار، ارتقا جایگاه زنان روستایی در اقتصاد خانواده، افزایش مشارکت آنان در تصمیم‌گیری در مورد هزینه‌های خانواده و بهبود دیدگاه‌های عمومی زنان در خانواده و جامعه می‌شود. در حال حاضر اعتبارات خرد به‌عنوان یکی از ابزارهای توسعه اقتصادی به‌خصوص برای زنان ضعیف جامعه روستایی (به لحاظ بینه مالی) مورد توجه قرار گرفته است. در حال حاضر ۱۰ صندوق حمایت از توسعه فعالیت‌های کشاورزی زنان روستایی در شهرستان‌های مختلف تشکیل شده در حال فعالیت بوده و موفق گردیده‌اند تسهیلات خرد را به‌صورت سریع و آسان با نرخ بهره کم در اختیار زنان روستایی عضو قرار دهند تا زنان روستایی در راستای گسترش فعالیت‌های خود و مخصوصاً راه‌اندازی کسب و کارهای کوچک از آن استفاده کنند. از مزایای تشکیل صندوق‌های شهرستانی، سهم ۴۹ درصدی در تأمین سرمایه این صندوق‌ها می‌باشد استقبال زنان روستایی از صندوق‌های شهرستانی نشان دهنده اعتماد آن‌ها به این صندوق‌ها و افزایش اعتماد به نفس و مشارکت اجتماعی آن‌ها در فعالیت‌های گروهی می‌باشد.

پیشنهادات

برای تقویت نقش صندوق‌های اعتبارات خرد و صندوق‌های حمایت از توسعه فعالیت کشاورزی زنان روستایی در توسعه کارآفرینی و ایجاد کسب و کارهای کوچک پیشنهادهایی به شرح ذیل بیان می‌شود.

- شناسایی و آماده‌سازی کارآفرینان زن عضو صندوق‌های اعتبارات خرد برای آغاز یا توسعه دانش و فناوری در کسب و کارهای کوچک
- برگزاری دوره‌های آموزشی توسط دولت یا اعضای هیات مدیره صندوق‌ها جهت اعضا با هدف توسعه دانش و مهارت‌های کارآفرینانه شامل آموزش‌های مرتبط با استمرار فعالیت‌های کسب و کارهای کوچک و آموزش آگاهی‌دهنده در خصوص مهارت‌های کار آفرینانه (تمرکز برنامه‌های آموزشی کار آفرینی بر موضوعاتی که برای اجرای پروژه‌های کار آفرینانه حیاتی و ضروری هستند).

- کسب و کارهای کوچک از یکسو به عنوان منبعی برای تقویت اقتصاد کشورها مطرح بوده و از سوی دیگر بخش‌های آسیب‌پذیری در صحنه تجارت هستند، لذا در مواقع بروز بحران، دولت‌ها با تعریف مکانیزم‌های حمایتی به تقویت آن‌ها پرداخته تا آن‌ها بتوانند آن مرحله گذار را با موفقیت طی کنند.

- کسب و کارهای کوچک در زمینه تبلیغات ضعیف هستند و به دلیل هزینه‌بر بودن نمی‌توانند برای معرفی محصولات تولیدی خود در حد مطلوبی تبلیغ کنند. اخیراً با توجه به مقوله کسب و کار الکترونیکی این امکان فراهم آمده تا شرکت‌ها یا مالکان کسب و کارهای کوچک بتوانند با صرف هزینه اندکی؛ توانمندی، محصولات و خدمات خود را معرفی کنند.

- تأسیس بازارچه کسب و کار می‌تواند از جمله اقدامات حمایتی مؤثر دولت برای رفع موانع بر سر راه فعالیت‌های کسب و کار مورد توجه باشد.

- با هدف ایجاد و توسعه بسترهای مناسب برای اشتغال پایدار زنان روستایی همراه با توانمندی اقتصادی آنان، می‌توان با اعطای وام‌های مشارکتی به زنان، آن‌ها را در قالب تشکل‌های اقتصادی گرد هم آورد و زمینه انجام کارهای تولیدی و اشتغال‌زا را برای زنان در سطح روستا فراهم آورد.

منابع

1. Aminpour, M. 2003. Successful experiences of some countries in the way of financial empowerment of rural women. Proceedings of the Conference on micro-credit for rural women. Institute for Humanities and Cultural Studies. (In Persian)
2. Barimani, F., Nikmanesh, Z., and Khodaverdiloo, S. 2010. Investigate the role of micro-credit in rural women's empowerment. Case Study: Lakestan village, Salmas city. Journal of Economics and Rural Development. 1(1): 69-82. (In Persian)
3. Crane, F., and Meyer, M. 2006. The entrepreneurial climate in Canada: The Entrepreneurs Viewpoint. Journal of Small Business and Entrepreneurship. 5(2): 7-30.
4. Deihim, H., and Vahhabi, M. 2001. Women's access to credit by the banking system. Journal of Women. 1(7): 87-61. (In Persian)
5. Gholami, M. 2002. Barriers to women employment. Roodehen: National Conference Explore Practical Solutions to Create Jobs. (In Persian)
6. Hosseni, Z. 2002. Needs and constraints of women's employment. Roodehen: National conference explore practical solutions to create jobs. (In Persian)
7. Khani, F. 2003. Micro-credit for rural women (needs and barriers). The Conference on micro-credit for rural women. Institute for Humanities and Cultural Studies. (In Persian)

8. Khodaverdiloo, S., and Barimani, F. 2010. The role of microcredit in empowering poor women and households. The second conference on women's empowerment and potential synergies householder, Tehran Municipality. (In Persian)
9. Lincoln, A. 2012. Prospects and challenges of women entrepreneurs in Nigeria. <http://papers.ssrn.com>.
10. Farhadi, M. 2002. "Vareh", a women's cooperative and ancient tradition. Extension Participation of Deputy Minister of Agriculture. (In Persian)
11. Mathison, S. 2003. Microfinance and disaster management. Available on: www.developmentgateway.com. (Retrieved 14 August 2009)
12. Mayox, L. 1997. The magic ingredient? Micro finance and women's empowerment. A briefing paper prepared for the micro credit summit. Washington: action-aid UK. Available on: www.solutionexchange-un.net.
13. Miller, M. 2008. History of entrepreneurship: A clarification of the concept and its measures.
14. Moghimi, S., and Ahmadpourdaryani, M. 2009. Teaching entrepreneurship in small and medium sized businesses in need of solutions. Development of Entrepreneurship. 1(1): 246-271. (In Persian)
15. Mollashahi, G.H. 2012. Investigate the role of micro-credit in empowering rural women: study micro credit fund for rural women. First International Conference on Rural Development, University of Sistan and Baluchestan. (In Persian)
16. O'Donnell, I. 2009. Global assessment report-practice review on innovations in finance for disaster risk management. Available on: www.preventionweb.net. (Retrieved 9 October 2009).
17. Pincha, C.H. 2008. Gender-sensitive disaster management: a toolkit for practitioners. Available on: www.eldis.org. (Retrieved 5 August 2009).
18. Rahmani, M. 2003. The role of micro-lending network for women's empowerment (Case Study: Poshtrood village, Bam city). Master Thesis Social Sciences, University of Isfahan. (In Persian)
19. Saeedimehrabad, M. and Mehtadi, M. 2009. The impact of entrepreneurship education on the development of entrepreneurial behavior (Case Study: Ministry of Labour and Social affairs). 1(2): 207-245.
20. Supporting Found of Investment in Development of Agriculture (SFIDA). 2015. Periodic reports of funds to support the development of agriculture. Ministry of Jihad-Agriculture. (In Persian)
21. Taleb, M., Najafiasl, Z. 2008. Impact of micro credit on the economic empowerment of rural women heads of household: A look at the results of Hazrat Zainab in Bouin Zahra villages. Rural Development Quarterly, 10(3): 1-26. (In Persian)
22. Women in Rural and Tribal Affairs Office of the Ministry of Agriculture. 2014. Periodic reports micro credit fund for rural and tribal women. (In Persian)

Gorgan University of Agricultural
Sciences and Natural Resources

Journal of Entrepreneurship in Agriculture Vol. 1(3), 2015
<http://jead.gau.ac.ir>

Ability of micro-credit funds for rural women in entrepreneurship and small business development

*Zahra Namjouyan Shirazi

M.Sc. of Agricultural Extension and Education

Received: 10/24/2014 ; Accepted: 3/4/2015

Abstract

Economic development of the country through its human resources supplied. Given that women are half of human resources, and the goal of any development and the socio-economic development goals are. So today, women's participation as an essential tool for development. One of the main areas of women's participation in rural communities to establish small businesses and the introduction of entrepreneurship or self-employment. Microcredit funds have played a significant role in achieving this topic. Micro-credit system, such solutions have been proposed in recent decades with aims to speed up the process of saving and investment and strengthen the financial foundation, and ultimately empower rural women in rural areas. In this paper, the unique role of the Fund in financing for development and realization of entrepreneurial small businesses in rural communities has been emphasized and was referred to the formation of micro-credit funds for rural women to increase rural women's access to financial resources and social participation, self-esteem and their decision-making power has increased. In order to solve the problems caused by the lack of legal registration of the Fund. Formation and start-up funds to support the development of agriculture and rural women with legal record-written constitution and bylaws is a basic step for more women's access to sources of funds and credit facilities. in Funds to support agricultural activities of rural women In addition to the savings of rural women, 49 percent of the grant funds to is done by government.

Keywords: Microcredit, Rural women, Small businesses and entrepreneurship

---

*Corresponding author: z_namjouyan@yahoo.com